

Naturstyrelsen Vadehavet
Skovridervej 3
6510 Gram

Miljøvurdering og Plan
J.nr. 2022 - 79716
Ref. caedf
Den 13. marts 2025

Att. Asger Thode Kristensen

OBS: Vi arbejder i øjeblikket på at få ændret til vores nye styrelsesnavn alle steder i vores kommunikation. Væsentlige dele af Landbrugsstyrelsen og Miljøstyrelsen er blevet til Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø. Styrelsen hører under Ministeriet for Grøn Trepert.

Afgørelse om, at klima-lavbundsprojekt Sejersbæk Kog ikke er omfattet af krav om miljøvurdering

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV), som tidligere var en del af Miljøstyrelsen, har den 9. september 2022 modtaget Naturstyrelsen Vadehavets ansøgning via Tønder Kommune om klima-lavbundprojektet Sejersbæk Kog, som har til formål at reducere arealets udledning af drivhusgasser.

Afgørelse

SGAV har på baggrund af en screening vurderet, at projektet ikke vil kunne påvirke miljøet væsentligt og derfor ikke er omfattet af krav om miljøvurdering. Afgørelsen er truffet efter § 21 i miljøvurderingsloven¹.

Afgørelsen er ikke en tilladelse, men alene en afgørelse om, at projektet ikke skal gennemgå en miljøvurderingsproces. Bygherre har ansvar for at indhente eventuelle nødvendige tilladelser og dispensationer for at realisere projektet.

Screeningen er gennemført med udgangspunkt i det projekt, som er beskrevet i ansøgningen og på baggrund af de miljømæssige forudsætninger, som er gældende på screeningstidspunktet.

Hvis projektet ændres, er bygherre forpligtet til at ansøge igen med henblik på at få afgjort om ændringen er omfattet af krav om miljøvurdering.

Afgørelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år efter, at den er meddelt eller ikke har været udnyttet i 3 på hinanden følgende år, jf. miljøvurderingslovens § 39.

¹ LBK nr. 4 af 03/01/2023 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM).

Sagens oplysninger

Ansøgningen er indgivet i henhold til § 18 i miljøvurderingsloven. Ansøgningen er fremsendt til SGAV, som varetager kommunalbestyrelsens opgaver og beføjelser for anlægget, jf. §3, stk. 1, nr. 1 i miljøvurderingsbekendtgørelsen², da staten er bygherre.

Bygherres ansøgning og projektbeskrivelse er vedlagt som hhv. bilag 1 og 2.

Kortmateriale over projektområdet er vedlagt som bilag 3 og 4.

Tekniske forundersøgelser og bygherres naturbesigtigelser er vedlagt som bilag 5 og 6 og NP-vekselkursen er vedlagt som bilag 7.

Projektet er omfattet af bilag 2, 10f i miljøvurderingsloven: *Anlæg af vandveje, som ikke er omfattet af bilag 1, kanalbygning og regulering af vandløb.*

Projektbeskrivelse

Bygherre har lavet en teknisk-biologisk forundersøgelse vedrørende udtagning af kulstofrige lavbundslande i Sejersbæk Kog i oplandet til Vidå og Vadehavet. Undersøgelsen har medført en række scenarier, hvor scenarie 3 er blevet valgt.

Projektet er en del af klima-lavbundsordningen, som handler om at udtage kulstofrige lavbundslande af landbrugsmæssig drift. Formålet er at reducere landbrugets udledning af CO₂, gennem etablering af naturprojekter, der kan fremme naturens kvalitet, sammenhæng og robusthed samt skabe naturlig hydrologi og forbedre vandmiljøet.

Bygherre har fået bevilliget midler til gennemførelse af et klima-lavbundsprojekt på et ca. 709 ha stort område ca. 1 km nordøst for Højer.

Klima-lavbundsprojektet gennemføres ved udtagning/ekstensivering af drænedes organiske jorder ved sløjfning af grøfter og dræn m.v. og ved ændring af arealerne fra omdrift til permanente naturarealer. Herved kan klima-lavbundsprojektet være med til at reducere udledningen af drivhusgasser. Ved at gøre disse arealer mere våde tilføres jorden mindre ilt, hvorved nedbrydning af organisk materiale i jorden sker langsommere eller helt ophører, og udledningen af drivhusgasser reduceres. Sejersbæk Kog er et ca. 820 ha stort inddiget område nord for Snurom Dige, som oprindeligt er anlagt i 1500-tallet. Området er omkranset af diger samt bl.a. Østre og Venstre randkanal, som dræner oplandet omkring kogen, og løber til Sejersbæk umiddelbart nedstrøms Snurom Pumpestation.

Jorderne i Sejersbæk Kog drives næsten udelukkende som intensive omdriftsmarker, hovedsageligt med kornafgrøder og fodergræs. Hele området har en meget stor husdyrproduktion med både kvæg- og svineproduktion.

Projektet går ud på at tage agerjord ud af omdrift og ændre de hydrologiske forhold.

De virkemidler som anvendes, er lukning af dræn og grøfter for at fremme en generel/permanent hævnning af vandspejlet i projektområdet. Som resultat af disse tiltag vil der blive genskabt mere naturlig hydrologi i projektområdet. Anlægsarbejderne omfatter således sløjfning af dræn og grøfter og etablering af tærskler i de grøfter,

² BEK nr. 1608 af 09/12/2024 Bekendtgørelse om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter.

der står for den interne afvanding. Grøfter som ligger i projektgrænsen oprenses. Derudover etableres der lavvande søer og en ny overkørsel.

Projektet vil således reetablere den naturlige vandstand inden for projektområdet, så meget som det er muligt. Der tages udgangspunkt i årsmiddelafløbstrømningen og det sikres at der ikke vil ske påvirkninger opstrøms og generelt uden for projektområdet.

De anlægstiltag, der gennemføres i forbindelse med klima-lavbundsprojektet, er overordnet følgende:

1. Indledende arbejder som vejadgang, transport og nedtagning/opsætning af markhegn.
2. Etablering af lavvandede søer
3. Tilpasninger og afbrydelse af dræn og grøfter samt oprensning af grøfter og etablering af tærskler
4. Nedbrydning af overkørsler
5. Etablering af ny overkørsel
6. Afværgegrøfter til sikring af naboarealer
7. Etablering af vandstandslogger

Det fremgår af ansøgningsmaterialet, at der fortsat vil være pumpedrift i Sejersbæk Kog. Ændringerne i afvandingsforholdene, som følge af projektforslaget, vil udelukkende være interne ændringer på arealerne inden for projektområdet, hvor de nuværende ”hurtige” afvandingsforhold via grøfter og dræn gøres langsommere ved at dræn sløjfes og grøfter enten sløjfes eller får hævet bunden.

Vurdering

SGAV har på baggrund af ansøgningsmaterialet vurderet, at projektet ikke vil medføre en væsentlig indvirkning på miljøet, og derfor ikke er omfattet af krav om miljøvurdering og tilladelse. Dette er uddybet og begrundet nedenfor.

Beskyttet natur og arter

Projektet er beliggende i Tønder Kommune og har slutrecipient i Vadehavet. Projektet vil ikke påvirke habitatet Vadehavet negativt, da den eneste potentielle påvirkning nedstrøms projektet, vil være en øget fosfor udledning, hvilken ligger inden for N/P vekselkursen jf. Miljøstyrelsens N/P vekselkurs skema og derfor ikke kræver afværge.

Natura 2000

Projektet grænser op til Natura 2000 område: N103 Kogsbøl og Skast Mose, som består af fuglebeskyttelsesområde F69.

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 69		
Fugle:	Rørhøg (Y)	Hedehøg (Y)
	Trane (Y)	Tinksmed (Y)
	Sortterne (Y)	Mosehornugle (Y)
	Blåhals (Y)	

Tabel 1 Viser udpegningsarterne på fuglebeskyttelses område nr. 69. I parenteserne står (Y) for ynglefugl.

Derudover ligger projektet i en afstand af ca. 1,2 km fra N89 Vadehavet, som består af habitatområde H90 Vidå med tilløb, Rudbøl Sø og Magisterkrogen, H78 Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og Varde Å vest for Varde, fuglebeskyttelsesområde F60 Vidåen, Tøndermarsken og Saltvandssøen og Ramsarområde RAMSAR27 Vadehavet. Vandløbene inden for projektområdet har slutrecipient i N89.

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 90		
Naturtyper:	Næringsrig sø (3150)	Vandløb (3260)
	Rigkær (7230)	
Arter:	Bæklampret (1096)	Flodlampret (1099)
	Havlampret (1095)	Snæbel* (1113)
	Dyndsmerling (1145)	Odder (1355)

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 60		
Fugle:	Rørdrum (Y)	Hvid stork (Y)
	Pibesvane (T)	Sangsvane (T)
	Grågås (T)	Blisgås (T)
	Kortnæbbet gås (T)	Bramgås (T)
	Gravand (T)	Knarand (T)
	Spidsand (T)	Skeand (T)
	Pibeand (T)	Krikand (T)
	Havørn (T)	Rørhøg (Y)
	Hedehøg (Y)	Engsnarre (Y)
	Plettet rørvagtel (Y)	Klyde (TY)
	Hvidbrystet præstekrave (TY)	Hjejle (T)
	Strandhjejle (T)	Islandsk ryle (T)
	Almindelig ryle (T)	Brushane (Y)
	Rødben (T)	Sortklire (T)
	Hvidklire (T)	Stor kobbersneppe (Y)
	Lille Kobbersneppe (T)	Storspove (T)
	Fjordterne (Y)	Sortterne (Y)
	Mosehornugle (Y)	Blåhals (Y)

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 78		
Naturtyper:	Sandbanke (1110)	Flodmunding (1130)
	Vadeflade (1140)	Lagune* (1150)
	Bugt (1160)	Rev (1170)
	Strandvold med flerårige planter (1220)	Kystklint/klippe (1230)
	Enårig strandengsvegetation (1310)	Vadegræssamfund (1320)
	Strandeng (1330)	Forklit (2110)
	Hvid klit (2120)	Grå/grøn klit* (2130)
	Klithede* (2140)	Havtornklit (2160)
	Grårisklit (2170)	Skovklit (2180)
	Klittavning (2190)	Visse-indlandsklit (2310)
	Græs-indlandsklit (2330)	Søbred med småurter (3130)
	Kransnålalge-sø (3140)	Næringsrig sø (3150)
	Brunvandet sø (3160)	Vandløb (3260)
	Våd hede (4010)	Tør hede (4030)
	Kalkoverdrev* (6210)	Surt overdrev* (6230)
	Tidvis våd eng (6410)	Urtebræmme (6430)
	Hængesæk (7140)	Tørvelavning (7150)
	Rigkær (7230)	Bøg på mor (9110)
	Stilkeke-krat (9190)	Skovbevokset tørvemose* (91D0)
	Elle- og askeskov* (91E0)	
Arter:	Grøn kølleguldsmed (1037)	Bæklampret (1096)
	Flodlampret (1099)	Havlampret (1095)
	Laks (1106)	Snæbel* (1113)
	Stavsild (1103)	Odder (1355)
	Gråsæl (1364)	Spættet sæl (1365)
	Marsvin (1351)	

Tabel 2 Tabellerne viser arter og/eller naturtyper på udpegningsgrundlaget i habitatområde 90 og 78 samt fuglebeskyttelsesområde 60. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver prioriteret art og/eller naturtype. I parenteserne står (T) for trækfugl og (Y) for ynglefugl.

Bevaringsmålsætninger for N89 og N103

I N89 er der fokus på egnede levesteder for fuglearter på udpegningsgrundlaget. Det overordnede mål for området er:

- At sikre god-høj artstilstand for områdets udpegningsarter.
- At sikre områdets økologiske integritet i form af tilstrækkeligt uforstyrrede levesteder med naturlig hydrologi, hensigtsmæssig drift, lav nærings-stof-tilførsel og gode spredningsmuligheder.
- En høj prioritering og styrket beskyttelse af ynglefuglearter, som er fåtallige og kun forekommer i 1 – 3 beskyttelsesområder i Danmark: Blåhals.
- En høj prioritering af ynglefuglearter, der er truede på nationalt biogeografisk niveau.

I N103 er der fokus på egnede levesteder for fuglearter på udpegningsgrundlaget - dvs. genoprettelse af mosens naturgivne hydrologiske forhold og nedbringelse af kvælstoftilførslen. Det overordnede mål for området er:

- At sikre god-høj tilstand for områdets levesteder for udpegningsarter.
- Mosehornugle og sortterne prioriteres højt, da arterne er truede på nationalt niveau.
- Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne.

Udpegningsnaturtyper og arter

H78 ligger nedstrøms projektområdet og har vandløb med vandplanter (3260) og strandeng (1330) på udpegningsgrundlaget som eneste naturtyper der potentielt påvirkes af projektet. Projektets potentielle påvirkning vil kun ske via vandløbet og vil kun være meget lokal deromkring.

SGAV vurderer, at strandengene (1330) ikke vil blive påvirket, da truslen for strandeng bl.a. er tilgroning som følge af manglende afgræsning og projektet ikke vil påvirke muligheden for græsning på området. Desuden medfører projektet ikke ændringer eller væsentlige påvirkninger uden for projektområdet. Ligeledes vurderer SGAV, at den øgede fosforudledning ikke at have en påvirkning på strandengens tilstand, da der sker en væsentlig tilbageholdning af kvælstof.

Det er yderligere SGAVs vurdering, at der ikke vil ske en væsentlig påvirkning af udpegningsnaturtypen vandløb med vandplanter (3260), da der ikke vil være nogen hydrologisk påvirkning af vandløbet, og da der vil ske en tilbageholdelse af kvælstof fra projektområdet.

SGAV vurderer, at Grå/spættet sæl ikke vil blive påvirket af projektet, da de er knyttet til det marine miljø og projektets eneste potentielle påvirkning af habitatområdet er en øget udledning af fosfor. Grøn kølleuldmus, arter af lampret, laks, stavsild samt snæbel vurderes ligeledes ikke at blive påvirket af projektet der ikke vil medføre væsentlige påvirkninger af deres leve/fouragerings områder, idet den eneste potentielle påvirkning vil være en øget udledning af fosfor.

Bygherre oplyser, at H90 ikke vurderes påvirket af projektet da alle arter på udpegningsgrundlaget, undtagen odder, er tilknyttet vandløb og da der ikke ændres på pumpestation Snurom, vil denne stadig være en barriere for vandløbsarterne. Odder vil sandsynligvis kunne finde vej op til området, hvor det forventes at de vådere forhold vil have en positiv effekt på artens færden. Det forventes dog ikke, at denne effekt vil være særlig stor, da odder forventeligt stadig primært vil være knyttet til Vidå-systemet hvor pumpestationen ikke er en barrierer. Ligeledes vil den ændrede hydrologi i projektområdet ikke have nogen effekt på naturen i habitatområdet. Anlægsarbejdet i forbindelse med projektet vurderes ikke at medføre nogen væsentlig påvirkning på odder, grundet deres mobilitet og den faktiske størrelse af deres territorium.

Bygherre oplyser yderligere, at F60 og F69 ikke vurderes at blive påvirket negativt ift. arter på udpegningsgrundlaget, da fuglene bl.a. er meget mobile og kan søge til lignende områder mens anlægsarbejdet udføres. Det forventes, at et stort sammenhængende naturområde, der hyppigt er vådt, vil have en positiv effekt på mange af udpegningsarterne, der forventeligt vil benytte projektområdet som raste og foura-

geringsområde. Den genetablerede hydrologi vil også være med til at skabe forskelligartede områder afhængigt af den lokale fugtighed, alt fra tørre enge til mindre vandhuller, disse forskellige nicher vil tilgodese forskellige arter af fugle. Anlægsarbejdet forventes ikke at påvirke fuglebeskyttelsesområderne eller deres udpegningsgrundlag negativt på grund af projektområdets karakter som intensivt dyrket område, hvor der tidligere har været arbejdet med landbrugsmaskiner, samt at evt. støj fra anlægsarbejdet vil være kortvarigt og lokalt og være mindre end eksisterende landbrugsproduktion. I driftsfasen forventes området at blive bedre egnet som rast- og fourageringsområde for forskelligartede fugle på udpegningsgrundlaget, i kraft af de nicher der forventes at opstå ifm. projektets udførelse.

SGAV er enig i bygherres vurdering og på baggrund af projektets karakter, uden væsentlige emissioner eller øvrige udledninger til og gener for omgivelserne, vurderes det, at projektet ikke i sig selv eller i forbindelse med andre planer, programmer og/eller projekter vil påvirke Natura 2000-området og dets udpegningsgrundlag væsentligt, hvorved der ikke skal foretages en konsekvensvurdering af projektets virkninger på nævnte Natura 2000-område jf. habitatbekendtgørelsen³

Projektet vil ikke være i strid med eller til hinder for etableringen af reservater, naturparker eller lignende områder til beskyttelse af natur og biodiversitet, idet der ikke er faktiske planer herom inden for projektområdet.

Bilag IV arter

Bygherre har oplyst, at der ved besigtigelse er fundet følgende bilag-IV arter i projektområdet: Stor vandsalamander, løgfrø og spidssnudet frø. Der er også fundet odder nedstrøms området. Desuden kan der befinde sig flagermus, markfirben og snæbel i projektets nærområde. Mulige påvirkninger for arterne inkluderer beskadigelse af habitat og individdrab ifm. anlægningsarbejdet. For arter uden for projektområdet er den eneste potentielle påvirkning en øget udledning af fosfor.

Stor vandsalamander

Ved bygherres besigtigelse af området, er der fundet enkelte larver fra stor vandsalamander i et af projektområdets vandhuller (lokalitet 9, bilag 5). Stor vandsalamanders trusler er hovedsageligt forurening af dens vandhuller med følgende tilgroning og udsættelse af naturlige fjender så som fisk og ænder.

³ BEK nr. 1098 af 21/08/2023 Bekendtgørelse om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

Billede 1. Anlægningsstiltag ved lokalitet 9 (fund af få stor vandsalamander larver)

Bygherre oplyser, at projektet forventes at forbedre forhold for stor vandsalamander i form af mere vand på terræn, generelt mere mulighed for spredning og flere levesteder. Projektet vil blive udført uden for dyrenes aktive periode og yngle/rasteområder vil ikke blive påvirket ifm. anlægsarbejdet. Det er derfor SGAVs vurdering, at projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning af stor vandsalamander, da projektet ikke vil medføre beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- eller rasteområder for arten. Projektet vurderes heller ikke at medføre forsætlig drab af individer, da projektet både foregår uden for den aktive periode og ikke påvirker potentielle yngle/rasteområder.

Løgfrø

Bygherre oplyser, at der er fundet haletudser fra løgfrø ifm. besigtigelsen af området (lokalitet 19, bilag 5). Haletudserne er fundet i en sø i den nordlige del af projektet. Løgfrø findes typisk på arealer med løs og sandet jord f.eks. kartoffelmarker, private haver og lign. den findes dog også i enge og moser. Den er tilpasset til at grave sig ned og tilbringer det meste af sin tid nedgravet. Den yngler i vandhuller der helst skal være solbeskinne og uden fisk, der ellers kan æde ynglen. Arten bliver generelt tæt på deres ynglevandhuller og bevæger sig sjældent mere end 500 m væk. Trusler mod arten er hovedsageligt prædation både af yngel og af voksne individer samt eutrofiering af deres vandhuller. Løgfrøen er aktive fra foråret til omkring 1. november.

Projektet, der har til formål at genskabe en mere naturlig hydrologi, vil lukke grøfterne nord og syd for vandhullet (se billede 2). Dette gøres ved etablering af 6-8 m lange sten/jordtærskler i grøfterne. Området tilgås fra Hjerpstedvej via indkørslen til marken (venstre hjørne på billede 2). Den sydlige grøft lukkes ved indkørslen med tilkørt sten/jord. Lukningen vil ikke berøre eller skade den sydlige jordvold, der er et potentielt overvintringssted for løgfrø. Lukningen af den nordlige grøft sker på samme måde som den sydlige og der køres langs det vestlige dige. Ved den nordlige grøft er der ikke noget jorddige eller betydelig forhøjning omkring grøften.

Bygherre oplyser, at klima-lavbundsprojektet vil fastholde en vandmætning af jorden (-25 til 0 cm) og at det ikke er meningen at skabe søer. Området har om vinteren en meget høj naturlig grundvandstand, og derfor kan løgfrøen ikke overvintrere på marken, men vil overvintrere på de 3 omkringliggende vandløbsdiger der ligger mellem 40 og 100 meter fra søen og er tørre hele året.

Bygherre oplyser yderligere at, klima-lavbundsprojektet ikke vil hæve vintervandstanden på arealet mere end det er nu.

Projektet vil ikke berøre eller på anden måde påvirke vandhullet væsentligt, men lukningen af den nord- og sydlige grøft kan føre til at området bliver mere fugtigt, hvilket generelt anses som positivt for løgfrø. Arbejdet vil blive udført i dagstimerne og uden for løgfrøens aktive periode. Der vil ikke blive udført jordarbejde i anlægsfasen, som kan påvirke løgfrøens yngle/rasteområder mens den ligger nedgravet.

På baggrund af overstående, herunder at projektet ikke vil påvirke løgfrøens potentielle yngle- eller rasteområder, metoden for lukning af grøfterne og at arbejdet udføres uden for løgfrøens aktive periode, er det SGAVs vurdering, at projektet ikke vil medføre beskadigelse eller ødelæggelse af løgfrøens yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for arten. Projektet vurderes ikke at medføre forsætlig drab af individer, da dette udføres uden for løgfrøens aktive periode og ikke vil foregå i potentielle yngle/rasteområder.

Billede 2. Vandhullet hvor der er fundet løgfrø, grøfterne nord og syd lukkes som en del af projektet

Spidssnudet frø

I forbindelse med besigtigelsen, oplyser bygherre at der er observeret brune frøer, der ikke kan udelukkes at være spidssnudet frø (lokalitet 11, bilag 5). Trusler mod arten inkluderer opfyldning, tilgroning eller forurening af deres ynglevandhuller, udsættelse af ænder eller fisk i vandhullet, samt afvanding af moser og enge, hvor frøen opholder sig om sommeren. Spidssnudet frø skal bruge fugtige områder nær sine ynglevandhuller, og det kan derfor hjælpe arten, at der etableres nye vandhuller samt, at der genskabes mere naturlig hydrologi.

Billede 3. Anlægningsstiltag ved lokalitet 11 (mulig spidssnudet frø)

Projektet vil genskabe den naturlige hydrologi ved sløjfning af grøfter og dræn, og der vil blive etableret flere vandhuller herunder temporære vandhuller, som kan bidrage med flere leve- og ynglesteder for arterne. I søens umiddelbare nærhed vil der blive sløjfet grøfter samt etableres en lavvandet sø (se billede 3). Anlægsarbejdet vurderes ikke at påvirke den mulige bestand af spidssnudet frø, da det udføres uden for frøens aktive periode og da vandhullet med det potentielle fund samt potentielle rasteområder, ikke direkte berøres eller i øvrigt påvirkes væsentlig ifm. anlægsfasen.

Det er SGAVs vurdering, at projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på den potentielle bestand af spidssnudet frø, da projektet ikke vil medføre beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- eller rasteområder for arten. Projektet vurderes heller ikke at medføre forsætlig drab af individer, da dette udføres uden for frøens aktive periode og da der ikke vil ske direkte påvirkning af potentielle yngle/rasteområder.

Odder

Der er fundet odder i området syd for projektområdet. Oddere er meget mobile og har et stort revir, derfor må de forventes at kunne finde op til projektområdet. Projektet involverer tiltag der vil gøre området vådere, som f.eks. grøftelukning, og vil føre til at landbrugsdriften på området ophører. Bygherre oplyser at, projektet ikke vil have nogen væsentlig negativ påvirkning på artens habitat nedstrøms området, ligeledes vil anlægsarbejdet ikke have nogen væsentlig påvirkning på evt. odder i projektområdet bl.a. pga. deres mobilitet, størrelsen af deres territorium og at de ikke er fundet boende i projektområdet.

SGAV vurderer, at odder ikke vil blive væsentligt påvirket af projektet. SGAV er enige i, at projektet ikke vil medføre beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- eller rasteområder for arten, da arten er meget mobil og ikke er fundet boende i området. Desuden vurderes projektets potentielle nedstrøms påvirkning (øget fosfor udledning) ikke at påvirke artens potentielle yngle/rasteområder. Projektet vurderes heller ikke at medføre forsætlig drab af individer, da odder er meget mobil og ikke er boende i projektområdet.

Flagermus

Projektområdet grænser på nogle sider op til skov og er med det åbne område, vandhuller og vandløb potentiel fourageringsområde for arter af flagermus, bl.a. damflagermus og vandflagermus. Trusler med flagermus er generelt fældning af flagermus-egnede træer.

Bygherre vurderer, at de arter af flagermus vil være positivt eller upåvirkede af projektet. Der er ikke observeret nogle flagermusegnede træer og der er ikke planer om at fælde træer.

Det er SGAVs vurdering, at der ikke vil være nogen negativ påvirkning på flagermus som følge af projektets udførelse, da projektet ikke vil medføre beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- eller rasteområder for arten. Projektet vurderes heller ikke at medføre forsætlig drab af individer, i det projektet ikke medfører fældning af flagermusegnede træer eller andre tiltag der potentielt kan være til skade for flagermus.

Markfirben

Der er ikke fundet markfirben i området ved besigtigelsen og der findes ikke nogen registreringer i området. Der er ligeledes ikke fundet egnede lokaliteter i projektområdet. Projektområdet ligger dog inden for udbredelsesområdet for markfirben. Markfirben er almindeligt forekommende i det meste af landet og er generelt knyttet til solbeskinnede skråninger med veldrænet jord og lav vegetation. De lever typisk i skovbryn, diger, markskel og andre tørre områder med sparsom vegetation. Trusler mod arten inkluderer tilgroning af levesteder, hede afbrænding, rydning af stengærder, slåning af vej- og jernbaneskrænter samt opførelse af sommerhuse.

Som følge af besigtigelsen oplyser bygherre, at projektområdet ikke vurderes, at være et gunstigt levested for markfirben, da der ikke er fundet egnede levesteder inden for området. Projekts tiltag vurderes hverken at forværre eller forbedre områdets gunstighed for arten.

Det er SGAVs vurdering, at markfirben ikke vil blive væsentligt påvirket, da projektet ikke vil medføre beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- eller rasteområder for arten. Projektet vurderes heller ikke at medføre forsætlig drab af individer, da arten ikke findes inden for projektområdet. Desuden vurderes de efterfølgende vådere forhold ikke at medføre påvirkninger på yngle- eller rasteområder, da disse ikke findes inden for projektområdet.

Snæbel

Der er ikke fundet snæbel i området, men de kan jf. håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV, potentielt forekomme i nærområdet. Snæbel lever i vadehavet og vandre op i de større vandløb for at gyde. De er observeret at gyde i de nedre og mellemste dele af vandløbene, som regel hvor bundbredden er 5-6 m eller mere. Trusler for arten inkludere dambrug, forurening og opstemning af vandløb. Da projektets eneste påvirkning uden for projektområdet vil være en udledning af fosfor, vil artens leve- og gydeområder ikke blive påvirket væsentligt.

Det er SGAVs vurdering at projektet ikke vil medføre ændringer for Snæbels potentiale for at vandre op i vandløbene, og ligeledes ikke vil påvirke vadehavet væsentligt

eller på anden måde påvirke Snæbel negativt, da projektet ikke vil medføre beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- eller rasteområder for arten. Projektet vurderes heller ikke at medføre forsætlig drab af individer, da disse ikke findes i området.

SGAV har hverken kendskab til eller forventning om tilstedeværelse af yderligere bilag IV-arter som vil kunne blive påvirket væsentligt.

SGAV vurderer, at projektet ikke i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter vil forurene, beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for dyrearter, eller ødelægge de plantearter, der er optaget på habitatdirektivets bilag IV, idet den eneste påvirkning uden for projektområdet er en merudledning af fosfor, der ligger inden for accepteret mængde jf. NP vekselskursberegningen (bilag 7).

§ 3-beskyttet natur

Projektet omfatter flere naturområder omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, herunder eng, mose, vandløb og en række mindre søer. Alle hovedvandløb i området er § 3-beskyttet herunder Sejersbæk, men kun Venstre Randkanal er også målsat jf. vandområdeplanerne. Naturtyperne vurderes ikke at blive væsentligt negativt påvirket af projektet idet de planlagte tiltag vil genskabe en mere naturlig hydrologi, som er grundlaget for de tilstedeværende naturtyper. Der vil også ske et ophør af landbrugsdrift på området. Projektet vil ikke medføre udledning af spildevand eller skyggepåvirkning af § 3 beskyttet natur, og der vil ikke ske nogen væsentlig negativ påvirkning i forbindelse med udførelsen af projektets tiltag.

På baggrund af ovenstående er det SGAVs vurdering, at projektet ikke vil medføre negative tilstandsændringer i naturområderne omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. SGAV gør opmærksom på at Tønder Kommune skal ansøges om, og potentielt kan meddele dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3.

Støv, støj, lys og lugt

Støv

Tilkørsel med entreprenørmaskiner til arbejdsarealerne, samt lastbilstransporter, vil hovedsageligt foregå via eksisterende asfalt- og grusveje, herefter vil trafikken ske inden for projektområdet på landbrugsarealerne. Der kan ved disse transporter kortvarigt blive støvgener, men generne vil være kortvarige og kan sammenlignes med den eksisterende trafik med tunge køretøjer fra intensiv landbrugsproduktion. Der er primært tale om trafik under anlægsarbejdet. Projektet vurderes ikke at generere væsentlige støvgener i anlægs eller driftsfasen.

Støj

Projektet vurderes ikke at generere væsentlige støjgener i anlægs eller driftsfasen, der overstiger støjgrænserne. Støjgrænserne for anlægsarbejder er som udgangspunkt ca. 70 dB i dagstiden og skal behandles i henhold til bekendtgørelse nr. 844 af 23/06/2017 (Miljøregulering af visse aktiviteter). Jf. kapitel 2 vil støjende anlægsarbejder blive anmeldt til kommunen senest 14 dage før påbegyndelse af aktiviteten.

Evt. støjgener forventes størst i anlægsfasen, som vil stamme fra gravemaskiner og jorddumpere. Der forventes kun lokale og kortvarige støjgener i dagtimerne og i mindre omfang end det eksisterende med landbrugsproduktion.

Lys

Anlægsarbejderne vil udelukkende blive foretaget i dagstiden og der vil derfor ikke være behov for oplysning af arbejdspladser m.m. ligesom projektet heller ikke vil være belyst i driftsfasen.

Lugt

Projektet vurderes ikke at medføre væsentlige lugtgener i anlægs eller driftsfasen.

På baggrund af ovenstående vurderer SGAV, at projektet samlet set ikke vil være til væsentlig gene for befolkningen i området, da det ikke vil medføre væsentlige påvirkninger fra støv, støj, lys eller lugt i hverken anlægs- eller driftsfasen.

Ressourcer og affald inklusivt spildevand

Til udførelse af projekt vil der blive benyttet jord og sten til tilkastning af grøfter og til etablering af tærskler. Jorden vil være fra gravningen af lavvandssøerne.

Projektet genererer ikke spildevand i anlægs- eller driftsfasen.

Projektet vil generere affald i form af 18 drænbrønde og gamle beton rør fra dræn i varierende længde (204 på 2-3 m og 124 på 4-6 m). Affald vil blive afskaffet til godkendt modtager af entreprenøren.

Bygherrer har oplyst, at der er et råstofsindvindingsområde i den sydlige del af projektområdet. Det er et klægeområde, der er udpeget som graveområde på en række matrikler. Bygherre oplyser at, lodsejerne på de forskellige områder er informeret om projektet og har udtrykt ønske om at indgå i klima-lavbundsprojektet.

Bygge- og beskyttelseslinjer samt fredninger

Projektområdet er delvist omfattet af åbeskyttelses- og skovbyggelinjer. Projektet medfører ikke befæstning af arealer, opførelse af bygninger, tilplantninger eller væsentlige terrænændringer.

I den sydlige del af projektområdet findes en arealfredning, (lokalitets nr. 0784600, Trælbanken). Projektet vurderes ikke at være i strid med fredningen hvis formål er at bevare voldstedet som et kulturhistorisk element, undgå yderligere udjævning og bevare de kulturhistoriske levn voldstedet indeholde. Da projektet ikke vil medføre udjævning eller terrænændring af areal, opførelse af bygninger eller generel ødelæggelse af arealet kulturhistoriske værdi, er det SGAVs vurdering, at projektet ikke er i strid med fredningen eller i øvrigt vil påvirke det fredede område væsentligt.

Der er registreret yderligere 6 ikke fredede fortidsminder inden for projektområdet. Bygherre har rettet henvendelse til Museum Sønderjylland, der vurderer at risikoen for at støde på væsentlige, jordfaste fortidsminder ved anlægsarbejdet er høj. Museet anbefaler derfor bygherre at foretage en frivillig forundersøgelse, f.eks. i form

af en arkæologisk overvågning af anlægsarbejdet. En forundersøgelse vil kunne afsløre, om der findes væsentlige, jordfaste fortidsminder i planområdet, og om der er af en sådan karakter, at de skal udgraves, inden de ødelægges ved anlægsarbejdet. Bygherre oplyser, at der påtænkes at gennemføre en frivillig forundersøgelse i form af en arkæologisk overvågning som anbefalet af museet.

Kystnærhedszone

Kystnærhedszonens hovedsigte er, at de åbne kyster fortsat kan udgøre en væsentlig naturværdi og landskabelig værdi. Det ansøgte projekt vurderes af SGAV til ikke at være til hinder herfor, idet det ligger uden for udpegningen.

Overfladevand og grundvand

Projektets påvirkninger på alle direkte og indirekte berørte vandområder har betydning for hvorvidt der kan ske tilstandsforringelser eller manglende målopfyldelse for målsatte vandområder, jf. rammerne for beskyttelse af danske vandområder i vandområdeplanerne for 2021-2027 og indsatsbekendtgørelsen⁴.

Projektets potentielle påvirkninger på målsatte vandforekomster vurderes i de nedenstående afsnit.

Aktiviteter der kan påvirke målsatte vandområder

Genopretning af naturlig hydrologi i tidligere landsbrugsjord kan potentielt påvirke målsatte vandområder direkte eller indirekte, hvis næringsstoffer eller miljøfarlige forurenende stoffer fra de tidligere landbrugsarealer frigives og mobiliseres i forbindelse med at området gøres vådt.

Gravearbejde i forbindelse med etablering af de lavvandede søer vil potentielt også kunne medføre sedimenttransport til nedstrøms liggende vandløb.

Overfladevand

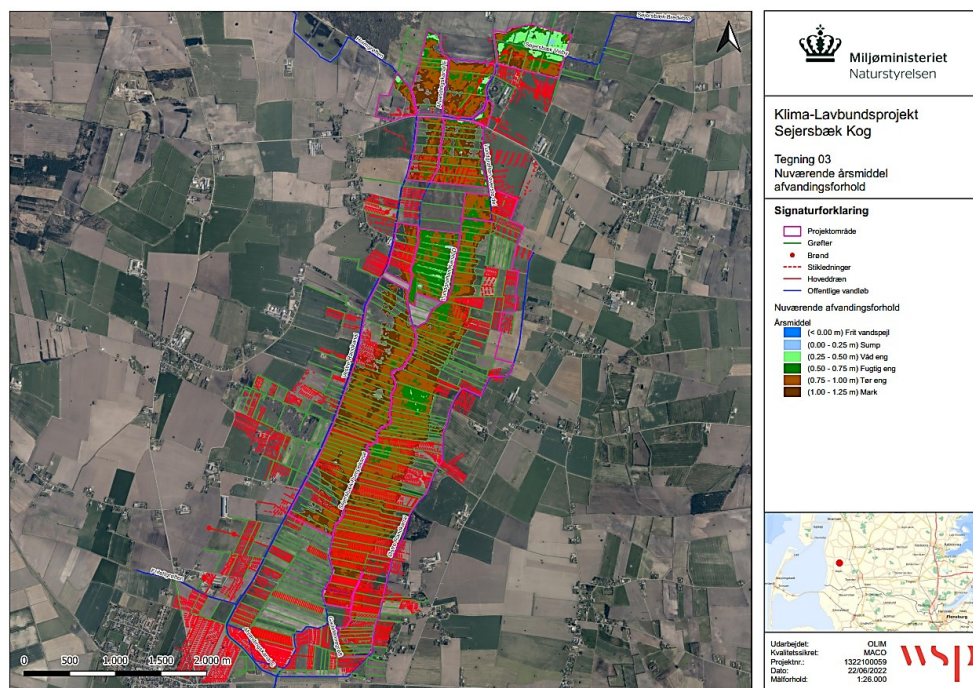
Projektområdet er beliggende i en kog og er som følge deraf stærkt modificeret med en større pumpestation. Formålet med projektet er at genskabe mere naturlig hydrologi og derved tilbageholde kulstof i området. Vandstandsændringerne opnås ved ophør af den intensive dræning, og har en væsentlig positiv påvirkning på overfladevand både i projektområdet og nedstrøms projektområdet, idet det bidrager med en kvælstofreduktion.

De hydrologiske konsekvenser ved gennemførelse af projektforslaget fremgår af nedenstående tabel og kortmateriale.

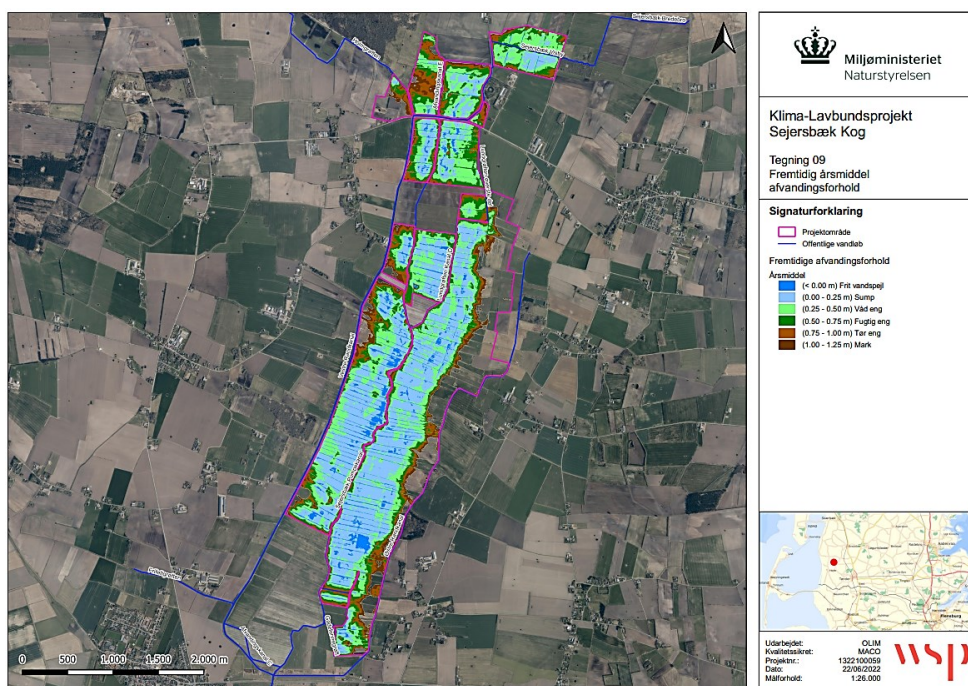
⁴ BEK nr. 797 af 13/06/2023 vedr. bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter.

Tabel 3. Nuværende og fremtidige arealklassifikationer af arealer inden for projektområdet, der er direkte påvirket af årsmiddelvandstanden i vandløbene/grøfter opgjort for de opmålte forhold.

Arealklassifikation	Nuværende forhold		Fremtidige forhold	
	ha	%	ha	%
Vandløb eller vanddækket	0,3	0,0	33,4	4,7
Sump (0 – 25 cm)	3,1	0,4	218,9	30,9
Våd eng (25 – 50 cm)	20,5	2,9	153,6	21,7
Fugtig eng (50 – 75 cm)	76,9	10,8	84,7	11,9
Tør eng (75 – 100 cm)	235,1	33,1	61,1	8,6
Omdrift (100 – 125 cm)	146,3	20,6	39,1	5,5
Upåvirket (> 125 cm)	227,2	32,0	118,6	16,7
Arealer i alt	709,4	100	709,4	100

Billede 4. Nuværende årsmiddel afvandingsforhold

Billede 5. Fremtidig årsmiddel afvandingsforhold

Bygherre oplyser, at projekttiltag er planlagt på en sådan måde, at der ikke sker ændringer af de afvandingsmæssige forhold på arealer uden for projektet.

Langs projektets vestlige afgrænsning løber Venstre Randkanal, og langs den østlige løber Østre Randkanal. Venstre Randkanal er det eneste målsatte vandløb i projektområdet. Venstre Randkanal er udpeget som kunstigt og er stærkt modificeret pga. pumpestationen. Venstre Randkanal er målsat til god økologisk potentiale og jf. basisanalysen er den nuværende tilstand også god økologisk potentiale. Der er ikke udpeget indsatser for Venstre Randkanal.

Projektet omfatter etableringen af 14 lavvandede søer, søerne etableres ved en 30-50 cm skrab af topjorden i lavtliggende områder inden for projektområdet (se bilag 5). Udformningen af søerne fremgår af s. 40 i bilag 5 (tabel 3.1.). Der vil også blive etableret en ny overkørsel. Denne vil blive etableret ved et rør/kasse i vandløbets brede, som sænkes ned hvorved vandet kan strømme gennem med det samme og derved forhindre sedimentspredning. Disse tiltag vil ikke have nogen væsentlig betydning for tilstanden af det målsatte vandløb, Venstre Randkanal, da området allerede i dag bliver tidvist oversvømmet og etableringen af de lavvandede søer blot vil sikre et mere permanent vandspejl i de specifikke områder.

Bygherre oplyser, at størstedelen af projektområdet ifølge okkorkortlægningen er klassificeret som middel eller stor risiko for udledning af okker til vandmiljøet. Da vandstanden hæves i projektområdet, vurderes projektet ikke at give anledning til en øget okkerudvaskning, da eventuelle pyritforekomster, der endnu ikke er oxideret, i højere grad vil forblive immobiliseret i jorden og dermed ikke er i risiko for at blive udvasket som okker. Der etableres dog alligevel 3 grøfter til fældning af okker inden for projektområdet. Grøfterne etableres i områder hvor der allerede er gennemgående afvanding via grøfter og dræn. Det forventes således at projektet vil

medføre en mindsket risiko for okkerudvaskning. Projektet vil således ikke belaste de nedstrøms målsatte vandløb med okker.

Projektet er beregnet til at medføre en arealspecifik drivhusgas- og kvælstofreduktion på hhv. 17 tons CO₂-ækv./ha/år og 45 kg N/ha/år. Yderligere er projektets fosforbalance ved realiseringen beregnet til at udgøre i alt -462,3 kg P/år, hvilket betyder, at der vil ske en udledning af fosfor. Til at beregne fosforrisikovurdering er der benyttet NP-vekselkurs (Miljøstyrelsen, NP-vekselkurs og nedstrøms søer, 2022). Dette er en beregning hvor man omsætter en procentdel af kvælstofreduktionen til fosforreduktion og udregner om der er behov for fosforafværge, hvis kvælstofreduktionen ikke er stor nok til at modvirke fosforfrigivelsen. Der må kun veksles en del af kvælstofreduktionen, så der stadig er mindst 70% af kvælstofreduktionen tilbage. Vekselskursen afhænger af hvilket delvandopland projektet udleder til som beskrives nedenfor.

Projektet udleder til delvandoplandet Lister Dyb, der har vekselskurs 9,1. Vekselskursen skal forstås som kg P pr kg N således at der med en vekselskurs over 1 skal bruges så meget mere kvælstofreduktion for at modvirke fosforfrigivelsen.

Med en kvælstofreduktion på 31.587 kg N/år og en fosforfrigivelse på 462,3 kg P/år er der efter NP-vekselskursen stadig 86,7 % af kvælstofreduktionen tilbage og det er således ikke nødvendigt at udføre fosforafværge. Der vil således ikke ske nogen væsentlig påvirkning af recipienten. Dette vil ligeledes ikke påvirke de kystnære miljøer væsentligt, da der udelukkende er tale om fosforfrigivelsen inden for vekselskursen, og da der ikke vil ske anden påvirkning nedstrøms.

Det er SGAVs vurdering, at projektet ikke vil påvirke de beskyttede eller målsatte vandløb negativt, da genskabelsen ikke vil medføre forringelse af de enkelte kvalitetselementer, og ikke vil forhindre målopfyldelsen. Det forventes at projektet vil have en neutral til positiv effekt på det målsatte vandløb. Ligeledes vurderer SGAV, at fosforudledningen som beregnet i konsekvensvurderingen (med NP vekselskurs) ikke vil påvirke nedstrøms vådområder væsentlig negativ. Projektet vurderes at lede til mindsket risiko for okkerudvaskning og vurderes at have en positiv klimateffekt.

Grundvand

Der er jf. basisanalysen (2021-2027) ikke kortlagt terrænnært grundvand inden for projektområdet, men der er kortlagt en regional grundvandsforekomst (ID: DK110_dkmj_984_ks), som er i god kvantitativ tilstand og ringe kemisk tilstand grundet pesticider og påvirkning af drikkevandsinteresse. Målsætningen er god kvantitativ tilstand og god kemisk tilstand. Derudover er der kortlagt to dybe grundvandsforekomster (ID: DK110_dkmj_44_ks og DK401_dkmj_1061_ps), som er i god kvantitativ tilstand og god kemisk tilstand. Målsætningen for begge grundvandsforekomster er god kvantitativ tilstand og god kemisk tilstand.

Vurdering af potentiel påvirkning af grundvandsforekomster i anlægsfasen

Bygherre oplyser, at der ikke er behov for grundvandssænkning i forbindelse med projektets anlægsfase, og at der ikke anvendes eller udledes miljøfarlige forurenende stoffer.

Arealerne inden for projektområdet består af omdriftsarealer hovedsageligt med kornafgrøder og fodergræs. Hele området har desuden en stor husdyrproduktion med både kvæg- og svineproduktion.

Der vil ske afskrabning af den øverste topjord (30-50 cm) de steder hvor der etableres lavvandede søer. Jorden herfra vil blive brugt til lukning af dræn og grøfter i nærheden af søerne. Da gravearbejdet udføres i det øverste jordlag, og der dermed ikke foretages dybe udgravninger med risiko for direkte påvirkning af grundvandsforekomsterne, vurderer SGAV, at der ikke vil være en væsentlig risiko for at forringe grundvandsforekomsternes tilstand ved afskrabning af topjord.

Bygherre oplyser, at området ikke har været intensivt drevet, og at området har været drevet i overensstemmelse med gældende lovgivning for gødningsnormer for landbrugsproduktion. SGAV har foretaget en screening af de mest anvendte pesticider, og vurderer, at der ikke vil være en øget risiko for udvaskning af pesticider i forbindelse med vådlægning af området.

SGAV vurderer dermed, at etableringen af projektet ikke vil medføre en øget frigivelse eller mobilisering af miljøfarlige forurenende stoffer eller en øget udledning af næringsstoffer til grundvandsforekomster.

Vurdering af potentiel påvirkning af grundvandsforekomster i driftsfasen

Bygherre oplyser, at der i driftsfasen ikke vil ske en ændring af tilstrømningen af det terrænnære grundvand. Eftersom dræningen af området ophører vil der dog kunne dannes yderligere terrænnært grundvand, hvilket er grundlag for genskabelse af flere temporære vandhuller, da vandet tager længere ophold inden for projektområdet. Bygherre vurderer, at dette medfører en positiv påvirkning af grundvandsforekomsternes kvantitative tilstand.

Bygherre vurderer ligeledes, at det vil ske en reduceret påvirkning fra kemiske stoffer som følge af ekstensivering af landbrugsjorden samt vandets forsinkelse i jordmatricen, hvorfor det nedsivende vand fremadrettet vurderes at indeholde færre næringsstoffer og pesticider til gavn for den kemiske tilstand.

SGAV er enig i dette og vurderer, at der ikke vil være en øget risiko for udvaskning af miljøfarlige forurenende stoffer i forbindelse med vådlægning af området, hvorfor den øgede vandstand i driftsfasen ikke vurderes at medføre en yderligere mobilisering af miljøfarlige forurenende stoffer, der kan påvirke grundvandsforekomsterne.

SGAVs samlede vurdering

På det foreliggende grundlag er det således SGAVs vurdering, at projektet ikke medfører risiko for at forringe den eksisterende tilstand eller forhindre målopfyldelse for målsatte overfladevandområder og grundvandsforekomster, jf. lov om vandplanlægning⁵, i hverken anlægs- eller driftsfasen.

⁵ LBK nr. 126 af 26/01/2017. Bekendtgørelse af lov om vandplanlægning.

Jordforurening og drikkevandsinteresser

Der er ikke registreret kortlagte jordforureninger inden for projektområdet, der heller ikke er omfattet af kommunens områdeklassificering. Det vurderes derfor, at projektet ikke vil medføre mobilisering af jordforurening, der kan påvirke grundvandsforekomster og drikkevandsinteresser negativt.

Projektområdet er kortlagt som område med drikkevandsinteresse uden for OSD (område med særlig drikkevandsinteresse) og vurderes ikke at påvirke drikkevandsinteresser i området negativt.

Arealer, landskab og oversvømmelsesrisici

Der foreligger ikke vedtaget lokalplan for området.

I Tønder Kommunes kommuneplanen 2017-2029 er dele af projektområdet omfattet af følgende udpegninger: lavbundsareal, naturbeskyttelsesområde, økologisk forbindelse og sammenhængende landskab. Der er desuden en lille del af projektområdet der er udpeget som uønsket ift. skovrejsning og som område med kultuistorisk bevaringsværdi.

Projektet etableres ikke i et tæt befolket område.

Kumulative påvirkninger

SGAV har ikke kendskab til planer og programmer eller andre projekter, der i forbindelse med nærværende projekt kan medføre potentielle kumulative påvirkninger på beskyttet natur, beskyttede arter, eller målsatte vandområder.

Miljøpåvirkning på tværs af landegrænser (Espoo)

Projektet vurderes ikke at have grænseoverskridende miljøpåvirkninger, idet det ikke forårsager væsentlige emissioner til miljøet og den visuelle påvirkning er af stærk lokal karakter.

Samlet vurdering

Projektet vurderes ikke at påvirke Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag eller bilag IV arter væsentligt.

Der vurderes ikke at ske negative tilstandsændringer i omkringliggende naturområder omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 som følge af realisering af projektet. Der forventes ikke væsentlige gener for befolkningen i området i hverken anlægs- eller driftsfasen, ligesom projektet ikke generer emission eller væsentlig udledning af stoffer til luften eller våde recipienter.

Det er derfor SGAVs vurdering, at det anmeldte projekt ikke er omfattet af krav om miljøvurdering, da det ud fra det oplyste ikke vil kunne få en væsentlig indvirkning på miljøet.

Høring

SGAV har foretaget en høring af Tønder Kommune, Museum Sønderjylland og mulige berørte parter i perioden 25. april 2024 - 17. maj 2024.

SGAV har modtaget høringssvar fra Tønder Kommune, Museum Sønderjylland, Tønder Spildevand, Tønder Forsyning, Digelaget For Marsken Ved Tønder samt en nabo til projektområdet. Høringssvarene fremgår af nedenstående. Bemærkninger er indarbejdet i afgørelsen eller i nedenstående.

Museum Sønderjylland

Museum Sønderjyllands bemærkninger til projektet er indsendt sammen med ansøgningsmaterialet, og museet oplyser derfor, at de ikke har yderligere bemærkninger til projektet, end de bemærkninger, der allerede er inddraget i det udkast til afgørelse, der har været sendt i høring.

Tønder Spildevand

Tønder Spildevand bemærker, at de ingen særlige bemærkninger har til udkastet og projektet andet end, at det bør beskrives hvor meget vandstanden i området hæves. Dette er tilføjet afgørelsen under afsnittet om overfladevand og grundvand.

Tønder Kommune

Tønder Kommune bemærker, i relation til det udlagte råstofområde i den sydlige del af Sejersbæk Kog, at vandmyndighedens drift og vedligeholdelse i Tønder Kommune har interesse i indvinding af den udlagte råstofkilde.

Kommunen bemærker desuden at påvirkningen af afvandingsforholdene indenfor og i tilknytning til de pumpede områder, herunder ændret pumpebillede, bør belyses i afgørelsen. Derudover bør rækkevidden for oprensning af eksisterende grøfter og vandløb beskrives.

Bygherres bemærkninger:

Bygherre bemærker, at råstofområdet ikke indgår i projektet, og at projektet ikke medfører begrænsninger for potentiel udnyttelse.

Derudover oplyser bygherre, at der ikke indgår ændringer af den regulativmæssig fastsatte vedligeholdelse af offentlige vandløb i projektet. Det er begrundet i et fortsat vedligeholdelsesbehov i de dele af kogen som ligger uden for projektområdet. Der er arealer i området, som ikke indgår i projektet og dermed fortsat skal have uændrede afvandingsforhold. Det samme gælder for pumpedriften, som opretholdes uændret. Private vandløb, altså afvandingsgrøfter som løber til pumpekanalen, lukkes som beskrevet i ansøgningsmaterialet. Der vil dermed ikke længere være behov for vedligeholdelse af private grøfter. Grøfter der lukkes helt eller ved afpropning må således ikke vedligeholdes i driftsfasen.

Bygherre oplyser desuden, at de vil gå i dialog med vandløbsmyndigheden omkring de nævnte forhold i forbindelse med ansøgning om tilladelse efter lov om vandløb.

SGAVs bemærkninger:

SGAV vurderer samlet set ikke at ovenstående høringssvar, sammenholdt med bygherres supplerende bemærkninger, giver anledning til ændringer i konklusionerne i det udkast til afgørelse, der har været sendt i høring.

Tønder Kommune (Plan og mobilitet) har desuden følgende bemærkninger:

- *"En del af kulturmiljøudpegningen for Trøjborg går ind i projektområdet og projektområdet er en del af Grønt Danmarkskort samt et potentielt naturområde. Hertil kommer at fortidsmindebeskyttelseslinjerne både for Trælbanke og Trøjborg voldsted ligger inden for projektområdet. Snurom diget er et kystdige.*
- *Sejersbæk Kog var tidligere omfattet af Tøndermarskloven men er i dag udtaget af denne. Området blev udtaget af loven efter Tønder Kommune og Kystdirektoratet i 2009 indgik en aftale. Aftalen mellem Kystdirektoratet og Tønder Kommune er udarbejdet med henvisning til loven om det fremskudte dige. Aftalen er ændret i 2009 således, at det område hvor Kystdirektoratet skal foretage risikovurdering er reduceret til at omfatte Sejersbæk Kog og området mellem det fremskudte dige og de oprindelige diger. Tønder Kommune skal foretage risikovurdering for den øvrige del af Tønder Marsk der tidligere var omfattet af aftalen.*
- *Kystdirektoratet vurderer i 2009 at Sejersbæk Kog er et nationalt risikovurderingsområde. Årsagen hertil er, at området mellem digerne må betragtes som en buffer-zone i tilfælde af, at det fremskudte dige skulle gennembrydes af havet. Sejersbæk Kog er et lavtliggende område, som i tilfælde af stormflod kan blive oversvømmet og lede vand ind til det bagvedliggende areal. Såfremt Snurom Diget bryder i en sådan situation, vil store dele af Tønder Marsk blive oversvømmet, men vurderingen er, at vandet i de fleste tilfælde vil blive stoppet af Snur-om-Diget, hvorfor kun området frem til dette, altså Sejersbæk Kog, omfattes af den nye aftale."*

SGAVs bemærkninger:

Høringssvaret giver ikke anledning til ændringer i konklusionerne i det udkast til afgørelse, der har været sendt i høring.

Digelaget For Masken Ved Tønders bemærkninger:

- Naturstyrelsen bør på begge sider af Sejersbæk lave fri passage for gravemaskinen, der flere gange årligt renser Sejersbækken.
- Naturstyrelsen må under ingen omstændigheder - heller ikke tørre somre - lade vand fra højere liggende områder løbe ind i lavbundsprojektet. Al vand fra Sejersbæk bliver pumpet op i Vidåen.
- Skelgrøfter mellem projektjorde og ikke projektjorde skal være tørlagte, så nabojordens dræn fortsat virker. Vand fra disse tørlagte skelgrøfter skal som hidtil have uhindret afløb til Sejersbæk.
- Broerne, der fører over Vestre Randkanal og ind i Sejersbæk Kog tilhører og vedligeholdes af Digelaget. Broerne er ikke til privat trafik, hvilket Naturstyrelsen bedes respektere.
- Naturstyrelsen skal overholde regulativet for Digelaget for Marksens ved Tønder, Det er bl.a. ikke tilladt de enkelte lodsejere at hæve grøfternes vandspejl. Normalt skal vandspejlet være 50 cm under jordoverfladen. Naturstyrelsen er blevet gjort opmærksom på dette forhold, men Digelaget har indtil d.d. ikke

modtaget nogen dispensationsansøgning. Regulativet laver ikke forskel mellem lodsejerne.

Bygherres bemærkninger:

- Projektet indebærer ikke at der opsættes hegn eller etableres grøfter der vanskeliggør færdsel langs Sejersbæk.
- Projektet indebærer ikke en regulering af Vester Randkanal og Øster Randkanal, som fortsat vil fungere, som randkanaler til området. Det er ikke en del af projektet at lede vand uden for randkanalerne ind i Sejersbæk Kog.
- Afværgegrøfter til ikke projektjorde er designet så der ikke sker ændringer af afvandingsforholdene på arealer uden for projektet. Alle projekttiltag er designet således jord uden for projektområdet ikke påvirkes.
- Naturstyrelsen gennemfører anlægsarbejdet efter aftale med alle berørte lodsejere. Al færdsel sker efter aftale med berørte lodsejere.
- Naturstyrelsen forventer at alle nødvendige tilladelser til at gennemføre projektet. Herunder reguleringstilladelse efter lov om vandløb.

SGAVs bemærkninger:

SGAV vurderer samlet set ikke at ovenstående høringssvar, sammenholdt med bygherres supplerende bemærkninger, giver anledning til ændringer i konklusionerne i det udkast til afgørelse, der har været sendt i høring.

Tønder Forsyning

Tønder Forsyning har følgende bemærkninger:

"Forsyningen har afsøgt de mulige placeringer for fremtidig indvinding til Højer Vandværk, herunder er der i starten af 2023 udført en geofysisk kortlægning i et område umiddelbart nordøst for Højer, svarende til den sydligste del af Sejersbæk Kog. Der er på grundlag af den geofysiske kortlægning udpeget egnede lokaliteter til fremtidig indvinding af grundvand til drikkevandsformål, og i øjeblikket pågår der et arbejde med forberedelse af undersøgelsesboringer bl.a. ved de to lokaliteter markeret på nedenstående kort. Undersøgelsesboringerne, der som det fremgår har planlagte lokaliteter i yderkanten af Sejersbæk Kog, forventes udført i løbet af 2024 og vil mere præcist afdække den forventede geologiske opbygning, samt blive suppleret med pumpeforsøg og analyser af grundvandet. Afhængigt af undersøgelsesboringernes udfald i forhold til grundvandsmængder og -kvalitet, vil der blive tale om permanente indvindingsboringer til Højer Vandværk.

Det fremgår, at en boring ved Tøndervej/Østre Randkanal (Matr. 372 og 441, Daler Ejerlav, Daler) geografisk vil ligge 500 – 600 m sydvest for klima- lavbundsprojektet, mens boringslokaliteten lige vest for Daler/Kathale (Matr. 367b, 421, 429 og 462, Daler Ejerlav, Daler) vil ligge på kanten af, eller netop falde indenfor, projektområdet.

Lokaliteten ved Tøndervej er udpeget på baggrund af et formodet grundvandsmagasin af smeltevandssand i 50 – 70 meters dybde og en overliggende lagfølge af primært finkornede/lerholdige lag. Undersøgelsesboringen forventes her udført til en dybde på op til 100 meter for at afsøge faktiske dybtliggende magasinmuligheder.

Lokaliteten vest for Daler er udpeget på baggrund af forventede og udstrakte grundvandsmagasiner af smeltevandssand med kanallignende forløb i 45 - 60 meters dybde. Det er forhåndsvurderet at en undersøgelsesboring ved denne lokalitet

øverst vil møde ca. 5 meter silt/ler og herunder ca. 10-20 meter sand og mellem dette øvre sandlag og det aktuelle grundvandsmagasin, et ca. 10-15 meter tykt antageligt ret fedt lerlag.

Ved begge lokaliteter vil fremtidsperspektivet være grundvandsindvinding til drikkevandsformål i mere end 50 meters dybde fra grundvandsmagasiner, der i væsentligt omfang er dækket af ler-/siltlag, der har en meget ringe hydraulisk ledningsevne. På grundlag af den eksisterende viden om den hydrogeologiske opbygning af lagfølgen, vurderes det derfor ikke sandsynligt, at grundvandssænkningen i forbindelse med fremtidig indvinding til Højer Vandværk vil forplante sig til terrænnære vandførende lag - herunder påvirke drænforhold og den vandspejlsstigning på terræn, der tilstræbes i forbindelse med klima-/lavbundsprojektet.

Som led i afsætning af de nævnte borelokaliteter er der foretaget en foreløbig vurdering af natur- og planmæssige forhold i nærområderne til lokaliteterne. Det er ligeledes her fundet, at risikoen for påvirkning af beskyttet våd natur, mobilisering af miljøfremmede stoffer i forbindelse med forureningslokaliteter mv. vil være meget lille, som følge af det udbredte lerdække mellem grundvandsmagasiner og terræn, der som nævnt er tolket ud fra den geofysiske kortlægning.

Højer Vandværk har en gældende tilladelse til indvinding af 190.000 m³ grundvand årligt - de samlede oppumpede mængder har dog i en årrække været væsentlig mindre. Fremtidig etablering af en eller to indvindingsboringer omkring den sydlige del af Sejersbæk Kog vil erstatte eller supplere de øvrige indvindingsboringer ved Højer Vandværk inden for den gældende tilladelse. Indvindingsmængder for fremtidige og endnu ikke etablerede indvindingsboringer vil blive tilpasset den faktiske ydelse for magasinerne, hvilket afdækkes i forbindelse med pumpeforsøg i undersøgelsesboringerne. Ud fra i de foreløbige vurderinger, vil maksimale pumpeydelser på 25 – 30 m³ /t ved den enkelte boring kunne blive aktuel.

Sammenfattende vurderer Tønder Forsyning således ikke, at klima- lavbundsprojektet ved Sejersbæk Kog er i konflikt med de beskrevne fremtidige tiltag for Højer Vandværk”.

SGAVs bemærkninger:

Høringssvaret giver ikke anledning til ændringer i konklusionerne i det udkast til afgørelse, der har været sendt i høring.

Bemærkning fra nær nabo

En nær nabo til projektområdet bemærker, at projektets konsekvenser for det terrænnære grundvand bør undersøges grundigt, herunder om grundvandet påvirkes kvantitativt i områder beliggende umiddelbart uden for projektområdet.

Derudover bør merudledningen af fosfor, som projektets realisering ville medføre, analyseres grundigt. Naturstyrelsen opererer med en fosforfrigivelse på 462,3 kg/år, men dette estimat kræver en nærmere prøvelse i betragtning af de potentielle alvorlige konsekvenser af en fosforforurening af vandmiljøet både i projektområdet og nedstrøms.

Bygherres bemærkninger:

Bygherre bemærker, at de beskrevne konsekvenser for grundvandet er undersøgt grundigt i forundersøgelsen. Projekttiltag er planlagt på en sådan måde at der ikke sker ændringer af de afvandingsmæssige forhold på arealer uden for projektet. Fosforfrigivelsen er desuden beregnet ud fra gældende vejledning fra Miljøstyrelsen.

SGAVs bemærkninger:

På baggrund af høringssvaret er projektets potentielle påvirkning af grundvandet præciseret i grundvandsafsnittet.

SGAV vurderer samlet set ikke at ovenstående høringssvar, sammenholdt med bygherres supplerende bemærkninger, giver anledning til ændringer i konklusionerne i det udkast til afgørelse, der har været sendt i høring.

Offentliggørelse

SGAVs afgørelse offentliggøres udelukkende digitalt. Materialet kan tilgås på SGAVs hjemmeside www.sgavmst.dk. Offentliggørelsen finder sted den 13. marts 2025.

Offentligheden har adgang til sagens øvrige oplysninger med de begrænsninger, der følger af lovgivningen.

Klagevejledning

Afgørelsen kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet for så vidt angår retlige spørgsmål af enhver med retlig interesse i sagens udfald samt af landsdækkende foreninger og organisationer, der som formål har beskyttelsen af natur og miljø eller varetagelsen af væsentlige brugerinteresser inden for arealanvendelsen og har vedtægter eller love, som dokumenterer deres formål, og som repræsenterer mindst 100 medlemmer, jf. miljøvurderingslovens § 50.

Du klager via Klageportalen, som du finder et link til på forsiden af www.naevneneshus.dk/. Klageportalen ligger også på www.borger.dk og www.virk.dk. Du logger på www.borger.dk eller www.virk.dk.

Klagen sendes gennem Klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen. Når du klager, skal du betale et gebyr, på 900 kr. for private og 1800 kr. for virksomheder og organisationer. Du betaler gebyret med betalingskort i Klageportalen.

Du kan læse mere om gebyrordningen og klage på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside (<https://naevneneshus.dk/start-din-klage/miljo-og-foedevareklage-naevnet/vejledning/>).

Miljø- og Fødevareklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der ikke modtages gennem Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til SGAV, som videresender anmodningen til Miljø- og Fødevareklagenævnet, der træffer afgørelse om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

Klagen skal være modtaget senest fire uger efter offentliggørelsen af afgørelsen dvs. den 11. april 2025.

Betingelser mens en klage behandles

Klage over afgørelsen har ikke opsættende virkning, medmindre Miljø- og Fødevareklagenævnet bestemmer noget andet. Det betyder, at du kan handle efter SGAVs afgørelse. Udnytter du afgørelsen, indebærer dette ingen begrænsning i klagenævnets

mulighed for at ændre eller ophæve afgørelsen. Hvis nævnet tillægger en klage opsættende virkning, skal du afvente nævnets afgørelse før det anmeldte projekt kan gennemføres, og nævnet kan i den forbindelse påbyde påbegyndte bygge- og anlægsarbejder standset.”

SGAVs afgørelse kan indbringes for domstolene inden 6 måneder fra afgørelsens offentliggørelse, jf. Miljøvurderingslovens § 54. På www.domstol.dk findes vejledning om at anlægge en retssag ved domstolene.

Med venlig hilsen

Camilla Edahl Frederiksen

Miljøvurdering | Miljøvurdering og Plan

+45 20 29 69 71

caedf@sgav.dk

Kopi til:

Tønder Kommune

Museum Sønderjylland

Berørte parter

Bilag:

Bilag 1: Ansøgning

Bilag 2: Projektbeskrivelse

Bilag 3: Projektområdet

Bilag 4: Projekterede forhold

Bilag 5: Tekniske forundersøgelser

Bilag 6: Naturbesigtigelser

Bilag 7. NP-vekselkurs